

CZĘŚĆ 3

PRZED MATURĄ Z JĘZYKA POLSKIEGO

zadania i ćwiczenia

OD POZYTYWIZMU
DO WSPÓŁCZESNOŚCI

szkoły ponadpodstawowe

JOLANTA POL

Opracowanie na podstawie wcześniejszych wydań
Wydawnictwa Szkolnego PWN, pod red. Klemensa Stróżyńskiego
Wydanie uaktualnione i poprawione

Zakres kształcenia: podstawowy i rozszerzony
Szkoly ponadpodstawowe

Kontakt
joolbook@o2.pl
www.joolbook.eu

Copyright © Jolanta Pol
Wszelkie prawa zastrzeżone.

ISBN 978-83-959679-2-4



SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
--------------	---

TEKSTY I ZADANIA

Tekst kultury nr 1 – Henryk Sienkiewicz: Listy z podróży do Ameryki	7
Tekst kultury nr 2 – Bolesław Prus: Lalka	13
Tekst kultury nr 3 – Kazimierz Przerwa Tetmajer: Koniec wieku XIX	20
Tekst kultury nr 4 – Joseph Conrad: Jądro ciemności	24
Tekst kultury nr 5 – Bolesław Leśmian: Dusiołek	30
Tekst kultury nr 6 – Franz Kafka: Proces	35
Tekst kultury nr 7 – Stanisław Ignacy Witkiewicz: Szewcy	42
Tekst kultury nr 8 – Tadeusz Borowski: U nas, w Auschwitzu...	48
Tekst kultury nr 9 – Samuel Beckett: Czekając na Godota	55
Tekst kultury nr 10 – Jorge Luis Borges: Trwanie Piekła	62
Tekst kultury nr 11 – Witold Gombrowicz: Trans-Atlantyk	69
Tekst kultury nr 12 – Zbigniew Herbert: Apollo i Marsjasz	77
Tekst kultury nr 13 – Miron Białoszewski: Leżenia	81
Tekst kultury nr 14 – Woody Allen: Moja apologia	86
Tekst kultury nr 15 – Jan Twardowski: Miłość	93

SCHEMATY ODPOWIEDZI

Tekst kultury nr 1 – Henryk Sienkiewicz: Listy z podróży do Ameryki	98
Tekst kultury nr 2 – Bolesław Prus: Lalka	104
Tekst kultury nr 3 – Kazimierz Przerwa Tetmajer: Koniec wieku XIX	115
Tekst kultury nr 4 – Joseph Conrad: Jądro ciemności	123
Tekst kultury nr 5 – Bolesław Leśmian: Dusiołek	134
Tekst kultury nr 6 – Franz Kafka: Proces	144
Tekst kultury nr 7 – Stanisław Ignacy Witkiewicz: Szewcy	153
Tekst kultury nr 8 – Tadeusz Borowski: U nas, w Auschwitzu...	164
Tekst kultury nr 9 – Samuel Beckett: Czekając na Godota	172
Tekst kultury nr 10 – Jorge Luis Borges: Trwanie Piekła	182
Tekst kultury nr 11 – Witold Gombrowicz: Trans-Atlantyk	189
Tekst kultury nr 12 – Zbigniew Herbert: Apollo i Marsjasz	199
Tekst kultury nr 13 – Miron Białoszewski: Leżenia	206
Tekst kultury nr 14 – Woody Allen: Moja apologia	217
Tekst kultury nr 15 – Jan Twardowski: Miłość	228

Model punktowania zadań rozszerzonej odpowiedzi	238
--	-----

WSTĘP

Literatura to wiadomości, które się nie starzeją.

Ezra Pound

Wszyscy, którzy pragną studiować na przykład informatykę, ekonomię czy prawo, powinni uznać fakt oczywisty, iż niezbędne jest do tego dobre przygotowanie z humanistyki. Wiemy bowiem, że najistotniejsze zadanie współczesnej szkoły to kształtowanie umiejętności pozyskiwania informacji, korzystania z wiedzy dostępnej w różnych źródłach, jak również uczenie logicznego myślenia, analizowania i syntetyzowania faktów, wyciągania wniosków, precyzyjnego formułowania sądów i opinii. A właśnie czytanie ze zrozumieniem utworów literackich, ich wielopłaszczyznowe analizowanie uczy samodzielnego myślenia, rozwija zainteresowania, pobudza intelektualną aktywność.

Zamieszczone w tej książce zadania stanowią taki model pracy z tekstami literackimi, który wspomaga realizację celów zgodnych z koncepcją współczesnej oświaty. Zaproponowana metoda eksplikacji heurystycznej zakłada bowiem odejście od kultu faktów i „pustej” wiedzy, od schematyzmu, stereotypów, metod podających. Ważna jest umiejętność wykorzystania wiedzy. Zadania krótkiej odpowiedzi zwracają szczególną uwagę na otwartość tekstów, prowokują do wielostronnej analizy, indywidualnego odczytania utworu oraz formułowania własnych tez interpretacyjnych. Zadania rozszerzonej odpowiedzi to synteza wniosków z pracy przygotowawczej – zadań krótkiej odpowiedzi. Tu – tworząc dłuższą wypowiedź (ustną bądź pisemną) – masz przedstawić własny punkt widzenia, wykazać się umiejętnością selekcjonowania i porządkowania zgromadzonych informacji.

Zaproponowane zadania są przeznaczone dla uczniów szkół ponadpodstawowych, pomagają w przygotowaniu do matury, na studia, są elementem szeroko rozumianej edukacji humanistycznej.

Podobnie jak w części pierwszej i drugiej, zadania w części trzeciej sprawdzają wiadomości i umiejętności w zakresie określonym w **standardach wymagań egzaminacyjnych** oraz są zgodne z **podstawą programową dla szkół ponadpodstawowych**. Jednak tutaj również najistotniejszym kryterium wyboru tekstów było to, w jakim stopniu pozwala on skonstruować zadania kształcące umiejętności analityczne oraz sprawdzające wiedzę – zarówno teoretycznoliteracką, jak i historycznoliteracką – niezbędną do analizy różnorodnych utworów literackich.

Ćwiczenia są dostosowane do różnego poziomu wiedzy i umiejętności. Można je wykorzystać do samodzielnej pracy w domu. Znajdujące się na końcu publikacji modele odpowiedzi, informacje dotyczące kategorii taksonomicznych i szkolnego poziomu wymagań pozwalają na dokonanie trafnej samooceny.

Jednak współpraca i konsultacja z nauczycielem może być dla ciebie bardzo cenna, gdyż udzielone odpowiedzi nie muszą być dokładnie takie, jak zaproponowane w modelach odpowiedzi. Uwagi nauczyciela pomogą także w opracowaniu zadań rozszerzonej odpowiedzi. Pracując w domu nad zadaniami krótkiej odpowiedzi, swoje problemy możesz zasygnalizować nauczycielowi. On wyjaśni ci daną kwestię bądź udzieli odpowiednich wskazówek, dzięki czemu samodzielnie rozwiążesz dany problem, lepiej zrozumiesz celowość wprowadzenia określonego pojęcia czy przyswojenia określonej wiedzy. On może zasugerować lektury, wskazać konteksty, skłonić do twórczych poszukiwań i głębszego spojrzenia na dany problem.

Zadania łączą się ze sobą, stanowią logiczny ciąg. W kolejnych pojawiają się odwołania do wcześniejszych utworów czy omawianych problemów, co pozwala na utrwalenie wiedzy i umiejętności. Ich istotą są ponadto odniesienia do innych fragmentów utworu, z którego pochodzi analizowany tekst, oraz integracja treści nauczania z różnych dziedzin humanistyki (nie tylko łączenie historii literatury, teorii literatury, językoznawstwa, lecz także odwołania do sztuk plastycznych, filmu, filozofii). Szerzej spojrzeć na dany problem pomoże ci również sposób sformułowania wielu zadań – ich treść została wzbogacona o informacje dotyczące tego zagadnienia bądź interesujące opinie krytyków.

Zadania krótkiej odpowiedzi uczą wnikliwego czytania, rozumienia sensu słów, wersów, strof, rozdziałów w utworze, precyzji i ścisłości myślenia, trafnego wnioskowania, dostrzegania kontekstów i istotnych, znaczących elementów wypowiedzi oraz ich funkcji w określonej strukturze. Pracując nad zadaniami rozszerzonej odpowiedzi, trzeba widzieć korespondencję tekstów kultury (literatury, sztuk plastycznych, filmu, filozofii), powiązania kultury polskiej, europejskiej i światowej, analogie tematów, prądów, motywów. Dostrzeganie tych zależności i wpływów zachęca do samodzielnych lektur i zmusza do namysłu, ukazując otwartość, wieloaspektowość, złożoność szeregu zagadnień.

Wybierając odpowiadające ci zadanie rozszerzonej odpowiedzi, zgodne twoimi z zainteresowaniami (np. nawiązujące do malarstwa czy filmu) – musisz samodzielnie przeanalizować określone teksty kultury. Zadania

zostały bowiem tak skonstruowane, że nie wystarczą streszczenia utworów. Konieczne jest wykorzystanie wniosków z ich analizy w odniesieniu do danego zadania – zatem: zebranie informacji, segregowanie ich, wyciąganie wniosków i syntetyzowanie zebranego materiału. To model pracy z tekstami kultury pod fachowym nadzorem nauczyciela-partnera, wspomagającego radą na różnych etapach twoich poszukiwań, wyjaśniającego problemy, proponującego wciąż nowe, ciekawe, inspirujące zmagania intelektualne. Tak rozumiana humanistyka, tak odbierane teksty kultury to bez wątpienia skarbiec *wiedomości, które się nie starzeją*.

Dzięki hiperłączom możesz szybko sprawdzić swoją odpowiedź!

Po kliknięciu w tekst ZADANIA KRÓTKIEJ ODPOWIEDZI przechodzisz do SCHEMATÓW ODPOWIEDZI dotyczących analizowanego tekstu. Wracasz do zadań, klikając w SCHEMATACH ODPOWIEDZI tytuł tego tekstu.